

8. Počáteční odborné vzdělávání (POV)

a) Účast učňů v POV

Problematika učňů, kteří jsou součástí procesu POV, byla v rámci CVT resp. DOV zařazena do šetření již podruhé (nebyla jen součástí šetření CVTS 1 a CVTS 2).

Z hlediska zaměstnanosti jsou učni považováni za zvláštní kategorii zaměstnaných osob. Učňové mají se zaměstnavatelem uzavřenou smlouvu o vzdělávání a výcviku, dostávají přiměřenou odměnu za práci v rámci jejich odborné praxe (formou mzdy, kapesného apod.) a po ukončení studia jim musí být vystaven výuční list či obdobné osvědčení o úspěšném absolvování, opravňující je k provádění prací v rámci příslušného povolání (příp. více druhů povolání).

Na úvod tohoto oddílu **je nutné konstatovat, že se jedná o specifikum vzdělávacího procesu, které se vyznačuje problémy spojenými se správnou interpretací jevů.** Jinými slovy, ačkoliv byla provedena potřebná osvěta a poskytována odborná pomoc respondentům v průběhu šetření a relevantní výstupy byly šetřeny již podruhé, nemůžeme říci, že vypovídací schopnost a věrohodnost získaných údajů lze brát bez výhrad. Na druhé straně však můžeme říci, že se s tímto problémem potýkaly bez výjimky všechny státy, které se šetření zúčastnily.

Celkově se zúčastnilo POV 14 104 učňů (viz tab.č. 20a), kterým byla poskytována praktická výuka v celkovém počtu **1 927 podniků**. Vztáhneme-li tento počet podniků k celkovému počtu všech podniků, které se zúčastnily šetření (43 403), pak praktickou výchovu učňům poskytovalo celkem pouze **4,4% všech podniků** (to je korektní relace, neboť otázky spojené s realizací POV měly za povinnost vyplnit všechny podniky).

Z celkového absolutního počtu učňů 14 104 jich bylo nejvíce v odvětví ubytování, stravování a pohostinství (3 175) a v odvětví maloobchodu, kromě motorových vozidel (2 391 osob). U podniků dalších čtyř odvětví se počet učňů pohyboval v intervalu 1263 – 1626. Z toho pak vyplývá, že zmíněných 6 odvětví (z 20 celkem) se na celkovém počtu učňů podílelo téměř z 80% (přesně 79,4%). Zbývající odvětví byla zastoupena relativně méně. Počet učňů, kteří v nich absolvovali praktickou výuku, se pohyboval uvnitř tohoto intervalu, tj. od 9 do 764 učňů.

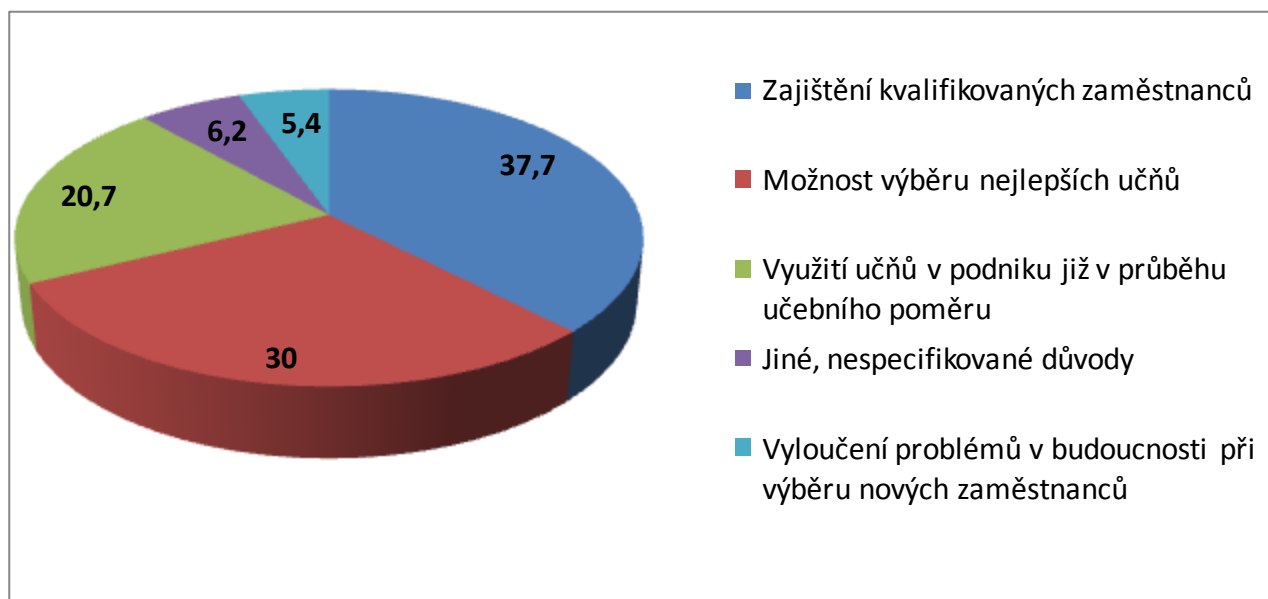
Na druhé straně se v odvětví ostatních finančních činností vcelku logicky nevyskytly žádné podniky resp. instituce, které by se na výchově učňů z hlediska jejich praktické výuky podílely. Ten samý důvod pak platí i u odvětví finančního zprostředkování, pojištění a penzijního financování, jehož instituce zajišťovaly praktickou výuku učňů pouze u 2 osob.

Pokud vezmeme do úvahy **hledisko průměrného počtu učňů, připadajících na 1 podnik**, pak takto propočtené průměry nekopírují situaci absolutního počtu učňů. **Celkový průměr byl 7,3 učně na 1 podnik.** Nejvyšší průměr byl zaznamenán u odvětví těžby a dobývání nerostných surovin (65,0), dále pak s větším odstupem u odvětví maloobchodu, kromě motorových vozidel (25,2) a výroby motorových vozidel, přívěsů, návěsů a ostatních dopravních prostředků a zařízení (24,2). Na čtvrtém pořadí bylo odvětví ubytování, stravování a pohostinství (10,3) a na pátém místě pak odvětví velkoobchodu, kromě motorových vozidel (9,9).

Podíváme-li se na **důvody, pro které podnik obvykle nabízí navázání učebního poměru** (celkem 5 možností), pak nejčastěji se vyskytujícími důvody jsou: zajištění kvalifikovaných zaměstnaných osob, možnost výběru nejlepších učňů a využití učňů v podniku již v průběhu učebního poměru. Shodou okolností se dá zevšeobecnit, že tyto 3 důvody byly rozhodující u pěti odvětví: ubytování, stravování a pohostinství, výroba počítačů, elektronických a elektrických přístrojů a zařízení, stavebnictví, výroba a zpracování kovů, slévárnictví, výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků a motorová vozidla, maloobchod-velkoobchod, opravy.

Právě zmíněné údaje jsou velmi názorně patrné z grafu č.6 a podrobněji ověřitelné z dále uvedené tabulky č. 4 (z ní jsou zřejmé jak počty učňů, tak i důvody podniků, které je vedly k navázání učebního poměru s učni, a to v odvětvovém členění).

Graf 6 Hlavní důvody nabídky podniku učňům na navázání učebního poměru v %

Tab. 4 Počet učňů a důvody podniků pro navázání učebního poměru

	Počet podniků, které měly učně	Celkový počet učňů	Důvody proč podnik obvykle nabízí navázání učebního poměru				
			zajištění kvalifikovaných zaměstnanců	možnost výběru nejlepších učňů	vyloučení problémů v budoucnosti při výběru nových zaměstnanců	využití učňů v podniku již v průběhu učebního poměru	jiné důvody
a	1	2	3	4	5	6	7
Těžba a dobývání nerostných surovin	1	65	1	0	0	0	0
Výroba potravin, nápojů a tabáku	62	413	31	27	2	24	9
Výroba textilií, oděvu a usní	2	9	2	0	0	0	0
Výroba papíru, papírových výrobků, tisk	37	95	15	19	4	6	6
Výroba koksu, ropných produktů, chemických, farmaceut. aj. výrobků	63	235	47	24	15	17	6
Výroba a zpracov. kovů, slévárenství, výroba kovových konstrukcí	167	764	109	62	19	33	9
Výroba počítačů, elektron. elektr.přístrojů a zařízení	212	1 359	133	126	46	26	8
Výroba motorových vozidel, přívěsů, návěsů	67	1 626	44	23	14	22	10
Zpracování dřeva, výrobky ze dřeva, výroba nábytku	123	380	43	53	2	24	18
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla, odpady	10	27	2	3	0	3	3
Stavebnictví (výstavba, inženýrské sítě aj.)	339	1 263	182	107	8	79	25
Motorová vozidla : malo-velkoobchod, opravy	219	1 391	103	108	7	57	29
Velkoobchod (kromě motorových vozidel)	26	258	26	1	0	0	0
Maloobchod (kromě motorových vozidel)	95	2 391	37	48	5	27	11
Doprava (pozem.-vodní-letecká) a skladování	53	317	19	15	1	23	11
Ubytování, stravování a pohostinství	309	3 175	127	131	20	178	20
Informační a komunik. činnosti (vydavatelství, tvorba programů, vysílání, inform. technologie)	5	11	5	0	0	0	0
Finanční zprostředkov., pojištění a penzij. financ.	1	2	1	0	0	1	0
Ostatní finanční činnosti	0	0	0	0	0	0	0
Činnosti v oblasti nemovitostí + profesní, věd. a techn.+ administr. + kulturní, rekreační aj.	136	323	80	57	1	32	1
CELKEM	1927	14 104	1 007	804	144	552	166